

Alkoholfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 47 motionsyrkanden rörande olika alkoholfrågor från den allmänna motionstiden 2006.

Med anledning av motioner rörande ålderskontrollen vid försäljning av folköl påminner utskottet om att ett enigt utskott för två år sedan gav regeringen till känna att den snarast skulle återkomma till riksdagen med förslag. Utskottet erinrade om detta tillkännagivande vid fjolårets behandling av alkoholmotioner och uttalade bl.a. att det förelåg ett behov av skyndsamt agerande. Nu utgår utskottet från att regeringen kommer med ett förslag inom kort (s. 19).

Utskottet avstyrker samtliga motioner.

I betänkandet finns 7 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Alkoholfrågor	6
Motioner	6
Gällande rätt, bakgrund m.m.	11
Utskottets ställningstagande	18
Reservationer	22
1. Alkoholpolitikens inriktning, punkt 1 (v)	22
2. Alkoholpolitikens inriktning, punkt 1 (mp)	23
3. Informationsinsatser m.m., punkt 2 (v)	23
4. Ålderskontrollen vid försäljning av folköl, punkt 3 (v)	24
5. Ålderskontrollen vid försäljning av folköl, punkt 3 (mp)	24
6. Systembolagets uppdrag, punkt 8 (v)	25
7. Översyn av alkohollagen, punkt 11 (mp)	25
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	26
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	26

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Alkoholpolitikens inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:So203 yrkande 1, 2006/07:So270, 2006/07:So376 yrkandena 1 och 5, 2006/07:So378 yrkande 3, 2006/07:So411, 2006/07:So416 yrkandena 1 och 2, 2006/07:So459 yrkande 2, 2006/07:So461 yrkande 2, 2006/07:So464 yrkande 44 och 2006/07:So487.

Reservation 1 (v)

Reservation 2 (mp)

2. Informationsinsatser m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Sk245 yrkande 2, 2006/07:So266 yrkande 2, 2006/07:So278 yrkandena 1 och 2, 2006/07:So328, 2006/07:So376 yrkande 7, 2006/07:So378 yrkande 2 och 2006/07:So459 yrkandena 5 och 6.

Reservation 3 (v)

3. Ålderskontrollen vid försäljning av folköl

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:So211, 2006/07:So242 och 2006/07:So376 yrkande 2.

Reservation 4 (v)

Reservation 5 (mp)

4. Alkoläsk

Riksdagen avslår motion 2006/07:So443.

5. Varningstexter

Riksdagen avslår motion 2006/07:So327.

6. Forskning kring kvinnors missbruk

Riksdagen avslår motion 2006/07:So378 yrkande 1.

7. Detaljhandelsmonopolet

Riksdagen avslår motion 2006/07:So280.

8. Systembolagets uppdrag

Riksdagen avslår motion 2006/07:So376 yrkande 6.

Reservation 6 (v)

9. Distanshandel med alkoholdrycker

Riksdagen avslår motion 2006/07:So461 yrkande 1.

10. Diskriminering

Riksdagen avslår motion 2006/07:So214.

11. Översyn av alkohollagen

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:So220, 2006/07:So258 yrkandena 1 och 2, 2006/07:So266 yrkande 3, 2006/07:So281, 2006/07:So283, 2006/07:So304, 2006/07:So313, 2006/07:So321, 2006/07:So351, 2006/07:So367, 2006/07:So406, 2006/07:So412, 2006/07:So421, 2006/07:So422 och 2006/07:So423.

Reservation 7 (mp)

Stockholm den 1 februari 2007

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Jan R Andersson (m), Lennart Axelsson (s), Margareta B Kjellin (m), Elina Linna (v), Lars-Ivar Ericson (c), Thomas Nihlén (mp), Finn Bengtsson (m), Catharina Bråkenhielm (s), Rosita Runegrund (kd) och Maria Lundqvist-Brömster (fp).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlas 47 motionsyrkanden rörande olika alkoholfrågor från den allmänna motionstiden 2006.

Utskottet har den 23 januari 2007 företagit ett studiebesök hos Systembolaget. Utskottet fick där information om bl.a. försäljningsutveckling, effektiviserad ålderskontroll och aktuella EU-frågor.

Utskottets överväganden

Alkoholfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om alkoholpolitikens inriktning, informationsinsatser, ålderskontrollen vid folkölsförsäljning, detaljhandelsmonopolet, alkohollagens serveringsbestämmelser m.m. Utskottet har hänvisat till bl.a. den förda alkoholpolitiken och en aviserad översyn av alkohollagen.

Jämför reservationerna 1 (v), 2 (mp), 3 (v), 4 (v), 5 (mp), 6 (v) och 7 (mp).

Motioner

Alkoholpolitikens inriktning

I motion So376 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att Sverige behöver återupprätta en alkoholpolitik som utgår från totalkonsumtionsmodellen, där tillgänglighet och pris är de viktigaste instrumenten för minskad alkoholkonsumtion i stället för en ”bättre alkoholkultur”.

I motion So416 av Eva Olofsson m.fl. (v) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att Socialdepartementet och socialministern ska ta ansvaret för att genomföra alkohol- och narkotikahandlingsplanerna. Motionärerna anför att det är viktigt att alkohol- och narkotikapolitiken inte står utan politisk ledning. Det krävs handlingskraft och beslutsamhet för att vända den mycket negativa trenden på dessa områden. Vidare begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om införande av kommunal alkoholrådgivning. Motionärerna anser att det bör utredas hur kommunerna i socialtjänstlagen kan åläggas att tillhandahålla öppna alkoholrådgivningar, motsvarande vad som i dag gäller för familjerådgivning. Eftersom förutsättningarna skiftar och regionala skillnader finns mellan kommunerna, kan det vara fullt möjligt att mindre kommuner går ihop om en gemensam mottagning.

I motion So411 av Egon Frid m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att möjligheten att lagstifta mot alkoholreklam bör utredas. Motionärerna anför att EG-domstolen i ett avgörande (EG-domstolens dom den 13 juli 2004, mål C-262/02, ”Loi Evin”) slagit fast att det är upp till varje medlemsstat i EU att avgöra i hur stor grad man vill skydda sitt folks hälsa och på vilket sätt detta ska göras så länge som proportionalitetsprincipen iakttas. Regeringen bör därför tillsätta en utredning som ser över möjligheten att förbjuda alkoholreklam.

I motion So464 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp) yrkande 44 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör driva frågan om totalt förbud mot alkoholreklam inom EU.

I motion So461 av Agneta Lundberg och Jan Björkman (båda s) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om barn och alkohol. Motionärerna anför att enligt den rekommendation som framgår av WHO:s Europaregions European Alcohol Action Plan för 2000–2005 ska alla länder ha reducerat riskerna för alkoholrelaterade skador på och inom familjen och ha skapat en säker miljö för barn. Det är en tydlig markering av den oro som finns i många länder för att barn tar skada av att leva i miljöer som är alkoholindränkta.

I motion So487 av Anders Ygeman (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av alkoholfria miljöer och en aktiv kulturpolitik. Motionären anför att samhället, för att kunna begränsa ökningen av alkoholkonsumtionen, aktivt bör stödja tillkomsten av alkoholfria nöjeslokaler, träffpunkter och aktiviteter.

I motion So376 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om att den nya regeringen bör göra gemensam sak med andra länder som delar Sveriges syn på alkoholpolitiken i syfte att få en alkoholpolitik i EU som är mer inriktad på folkhälsa och mindre på näringspolitik.

I motion So203 av Kerstin Engle (s) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att ytterligare intensifiera Sveriges arbete inom EU för striktare och högre åldersgränser för alkoholinköp och konsumtion.

I motion So459 av Anita Brodén och Christer Winbäck (båda fp) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen aktivt bör söka internationella allianser för att gemensamt i EU verka för att minska alkoholkonsumtionen.

I motion So270 av Kjell Eldensjö (kd) begärs ett tillkännagivande om att regeringen inom EU ska driva kravet att kunna föra en restriktiv alkoholpolitik enligt traditionell svensk modell. Ett liknande motionsyrkande framförs i motion So378 av Désirée Pethrus Engström och Rosita Runegrund (båda kd) yrkande 3.

Informationsinsatser m.m.

I motion So376 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör samla organisationer som t.ex. Statens folkhälsoinstitut, Socialstyrelsen, Systembolaget och nykterhetsorganisationer för ett rådslag i syfte att genomföra en nationell kampanj för minskad totalkonsumtion.

I motion So278 av Agneta Lundberg och Jasenko Omanovic (båda s) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att ytterligare aktiva åtgärder bör sättas in för att medvetandegöra gravida kvinnor om alkoholens skadeverkningar och för att minska antalet alkoholskadade barn. Vidare begärs i

yrkande 2 ett tillkännagivande om att Socialstyrelsen bör inhämta uppgifter om gravida kvinnors alkoholkonsumtion från mödravårdscentralerna. Enligt motionärerna bör inskrivningsformuläret hos mödravårdscentralerna vidareutvecklas så att Socialstyrelsen får kunskap om de gravidas alkoholkonsumtion.

I motion So328 av Helena Frisk och Ann-Kristine Johansson (båda s) begärs ett tillkännagivande om att upprätta en nationell strategi för att komma till rätta med barns och ungdomars attityd till alkohol och droger.

I motion Sk245 av Mats Sander m.fl. (m) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om information och attitydförändrande åtgärder. I syfte att minska alkoholkonsumtionen bör attityden till alkoholkonsumtion påverkas, särskilt bland ungdomar. Attitydpåverkande åtgärder särskilt riktade mot ungdomar bör därför vidtas.

I motion So266 av Mikael Oscarsson (kd) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en nationell samordning och strategi mot den ökande alkoholkonsumtionen.

I motion So378 av Désirée Pethrus Engström och Rosita Runegrund (båda kd) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om information om alkoholens skadeverkningar på kvinnor. Motionärerna anför att kvinnor rent fysiologiskt klarar alkohol sämre än män. Det är därför viktigt att öka det förebyggande arbetet för att minska alkoholkonsumtionen hos kvinnor.

I motion So459 av Anita Brodén och Christer Winbäck (båda fp) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om en riktad informationskampanj till ungdomar. Vidare begärs i yrkande 6 ett tillkännagivande om att ett konsumtionsförbud av alkohol för ungdomar under 18 år bör införas.

Ålderskontrollen vid försäljning av folköl

I motion So376 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att folkölet bör föras över till Systembolaget till dess att handeln kan presentera en trovärdig lösning för hur ålderskontrollen vid försäljning av folköl ska kunna garanteras.

I motion So242 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s) begärs ett tillkännagivande om ändringar i alkohollagen avseende folkölsförsäljningen. Motionären föreslår att en tillståndsplikt avseende försäljning av folköl införs. Motionären anser vidare att återkallelser av försäljningstillstånd bör förenas med karenstid på sex månader eller ett år.

I motion So211 av Jan Lindholm (mp) begärs ett tillkännagivande om att kommunala alkoholinspektörers möjlighet att kontrollera legitimation bör utredas. Motionären anser att kommunens alkoholinspektörer och inte bara polisen bör ha rätt att kontrollera legitimation om en köpare ser misstänkt ung ut.

Alkoläsk

I motion So443 av Annelie Enochson (kd) begärs ett tillkännagivande om att försäljningen av ungdomsinriktad sprit (alkoläsk) bör stoppas.

Varningstexter

I motion So327 av Ameer Sachet och Helena Frisk (båda s) begärs ett tillkännagivande om varningstexter på alkoholdrycker. Motionärerna anför att det är angeläget att staten och dess olika myndigheter aktivt medverkar till en ökad opinion mot alkoholmissbruk. Därför bör den juridiska och praktiska lämpligheten av varningstexter på alkoholdrycker ses över.

Forskning kring kvinnors missbruk

I motion So378 av Désirée Pethrus Engström och Rosita Runegrund (båda kd) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om forskning kring kvinnors missbruk. Motionärerna anför att kvinnor i åldern 50–75 år står för den mest dramatiska ökningen av alkoholkonsumtionen, hela 150 %. Ökad forskning om äldre kvinnors alkoholmissbruk krävs därför.

Detaljhandelsmonopolet

I motion So280 av Peter Danielsson (m) begärs ett tillkännagivande om att avveckla Systembolagets detaljhandelsmonopol. Motionären anser, som ett alternativ till detaljhandelsmonopolet, att det är fullt möjligt att bedriva en ansvarsfull alkoholpolitik med ett licensieringssystem.

Systembolagets uppdrag

I motion So376 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att Systembolaget bör ha sitt alkoholpolitiska uppdrag som huvudsaklig uppgift. Motionärerna anför att det ger fel signaler när Systembolaget inte talar om att ”spola kröken” utan om att skapa en god alkoholkultur. Systembolaget ska självfallet fortsätta att hålla en god kvalitet och service; dess huvudsakliga uppgift är dock det alkoholpolitiska uppdraget som i första hand handlar om att minska totalkonsumtionen.

Distanshandel med alkoholdrycker

I motion So461 av Agneta Lundberg och Jan Björkman (båda s) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om Internethandel med alkohol. Motionärerna anför att om Internethandeln med alkoholdrycker tillåts fortgå, innebär det att Systembolagets detaljhandelsmonopol undergrävs trots att EG-domstolen har godtagit det svenska detaljhandelsmonopolet på detta område. Regeringen bör med största kraft driva linjen att Internethandel med alkoholdrycker riktad till den svenska marknaden är, och måste förbli, olaglig eftersom den strider mot det av såväl kommissionen som EG-domstolen godtagna monopolet.

Diskriminering

I motion So214 av Luciano Astudillo (s) pekas på att diskriminering i kroglivet är vanlig, men många gånger svår att bevisa. Motionären begär att regeringen ska se över alkohollagens bestämmelser så att det blir möjligt att dra in utskänkningstillstånd för krogar som diskriminerar. Vidare bör det krävas dels obligatorisk skyltning om medlemskap eller klädkod och kameraövervakning vid entréer, dels utbildning av dörrvakter och krogägare.

Översyn av alkohollagen

I motion So321 av Per Bill m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om gårdsförsäljning av egenproducerat vin. Motionärerna anser att undantag från detaljhandelsmonopolet bör kunna göras vad gäller gårdsförsäljning av egenproducerat vin. Även i motionerna So220 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m), So351 av Hans Wallmark m.fl. (m), So421 av Per Bill m.fl. (m), So422 av Per Bill m.fl. (m) och So423 av Per Bill m.fl. (m) framställs yrkanden om tillåtande av gårdsförsäljning av vin och andra lokalt framställda alkoholprodukter.

I motion So281 av Rolf K Nilsson (m) efterfrågas en översyn av möjligheterna till gårdsförsäljning av lokalt framställt vin. Ett yrkande med liknande innebörd framförs i motion So283 av Claes Västerteg och Jan Andersson (båda c).

I motion So313 av Gunnar Axén och Betty Malmberg (båda m) begärs ett tillkännagivande om behovet av åtgärder för att skapa rättvisa villkor för den svenska bryggerinäringen. Motionärerna anför att Systembolagets beslut att kraftigt begränsa sitt sortiment av bl.a. öl slår mycket hårt mot många små svenska ölbryggerier. En åtgärd kan vara att åtminstone tillåta bryggerierna att få sälja de egna produkterna i anslutning till bryggeriet, s.k. gårdsförsäljning.

I motion So258 av Mats Gerdau (m) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om en översyn och modernisering av lagstiftningen kring utskänkningstillstånd för alkoholhaltiga drycker. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande av innebörd att öl- och vinnässor måste kunna anordnas utan de svårigheter som för närvarande är förenade härmed. Motionären anför att byråkratien för att öl- och vinnässor ska kunna genomföras är utomordentligt omfattande, såväl för kommunens alkoholhandläggare som för samtliga utställare.

I motion So412 av Krister Örnfjäder (s) begärs ett tillkännagivande om behovet av en översyn av alkohollagen. Motionären pekar på att det i dag används andra tillagnings- och matlagningsmetoder, vilket gör att kravet på ett kök för en allsidig matlagning inte längre är adekvat.

I motion So266 av Mikael Oscarsson (kd) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om hårdare straff och ökad upptäcktsrisk. Motionären anser att straffen för langning bör höjas samt att upptäcktsrisken vid alla typer av alkoholbrottslighet bör ökas.

I motion So367 av Fredrik Schulte (m) begärs ett tillkännagivande om att åldersgränsen för inköp av alkohol på Systembolaget bör sänkas från nuvarande 20 år till myndighetsåldern 18 år. Ett yrkande med denna innebörd framförs även i motion So406 av Christian Holm och Lars Hjalmered (båda m).

I motion So304 av Helena Leander (mp) begärs att regeringen lägger fram förslag till ändring av alkohollagen. Motionären anser att 8 kap. 2 § alkohollagen bör ändras på så sätt att Skatteverket i likhet med Kronofogdemyndigheten bör vara skyldig att underrätta vederbörande tillståndsmyndighet om en tillståndshavare brister i sina skyldigheter att erlagga skatter eller socialavgifter. Kommunens alkoholtillsyn skulle vinna mycket på detta, anförs det.

Gällande rätt, bakgrund m.m.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 8 § första stycket *alkohollagen* (1994:1738) får vid detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl varor inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Motsvarande gäller vid detaljhandel med öl och servering av alkoholdrycker i fråga om den som inte har fyllt 18 år. Enligt fjärde stycket i lagrummet ska den som lämnar ut alkoholdrycker förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i första stycket.

Enligt 5 kap. 1 § alkohollagen ska det för detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl finnas ett särskilt för ändamålet bildat aktiebolag (detaljhandelsbolaget) som staten äger. Av 5 kap. 2 § framgår att endast detaljhandelsbolaget får bedriva detaljhandel med spritdrycker, vin och starköl.

Enligt 7 kap. 8 § alkohollagen får tillstånd för servering till allmänheten året runt eller årligen under viss tidsperiod meddelas endast om serveringsstället har ett kök för allsidig matlagning och tillhandahåller lagad mat. Av andra stycket i lagrummet framgår att tillstånd för servering till allmänheten under en enstaka tidsperiod eller vid ett enstaka tillfälle får meddelas om serveringsstället tillhandahåller lagad mat.

I 8 kap. 2 § alkohollagen stadgas att Kronofogdemyndigheten ska underrätta vederbörande tillståndsmyndighet om en tillståndshavare brister i sina skyldigheter att erlagga skatter eller socialavgifter. På begäran av en till-

synsmyndighet ska bl.a. skattemyndigheter och andra myndigheter som uppbär eller driver in skatter eller avgifter lämna uppgifter som tillsynsmyndigheten behöver för sin tillståndsprovning eller tillsyn.

I 10 kap. 6 § alkohollagen stadgas att den som uppsåtligen eller av oakt-samhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker i strid med 3 kap. 9 § döms för olovligt anskaffande av alkoholdrycker till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst fyra år.

Aktuella frågor inom EU

EU har vid ministerrådet den 30 november–1 december 2006 (Epsco) antagit en *alkoholstrategi* som tar sikte på den skadliga användningen av alkohol. Kommissionen anger i förslaget (KOM[2006] 625) fem priorite-rade områden, nämligen att

- skydda ungdomar, barn och foster
- minska skador och dödsfall till följd av alkoholrelaterade trafikolyckor
- förebygga alkoholrelaterade skador bland vuxna och minska negativa effekter på arbetsplatser
- informera, utbilda och höja medvetenheten om effekterna av skadlig alkoholkonsumtion, och lämpliga konsumtionsmönster
- utveckla, stödja och upprätthålla gemensamma former för uppgifter om alkoholkonsumtion.

Vid *ministerrådet* den 28 november 2006 (Ekofin) diskuterades minimiskat-ter på alkoholområdet. Bland annat behandlades ett förslag om inflations-uppräknning av minimiskatterna på alkohol inom EU med 31 %. Någon enighet uppnåddes dock inte utan det överenskomms att kommissionen skulle återkomma med en studie av alkoholskatteområdet under våren 2007 för att underlätta framtida beslut.

I målet i *EG-domstolen* om förhandsavgörande av huruvida det svenska principiella förbudet för en privatperson att själv föra in alkoholdrycker i annat fall än då denne medföljer transporten som resande är förenligt med gemenskapsrätten, särskilt artiklarna 28, 30, och 31 EG (C-170/04 [ERS2004/90:39]), det *s.k. Rosengrenmålet*, har Generaladvokaten nyligen lämnat sitt utlåtande. I utlåtandet anser generaladvokaten sammanfattnings-vis att det är förenligt med Sveriges detaljhandelsmonopol att förbjuda privatimport av alkoholvaror. En förutsättning härför är dock att alkoholva-ror från andra medlemsländer behandlas på ett icke-diskriminerande sätt.

Från *Utrikesdepartementet* har inhämtats att målet (C-186/05 [ERS2005/90:3]), där Europeiska kommissionen har stämt Sverige inför EG-domstolen och gjort gällande att Sverige brutit mot artikel 28 EG genom att hindra privatinförsel av alkoholhaltiga drycker genom oberoende mel-lanhand eller yrkesmässig befordran, är klart för avgörande. Målet torde dock inte tas upp till avgörande förrän efter det att det *s.k. Rosengrenmål*-let avgjorts.

EG-domstolen har vidare den 23 november 2006 i mål C-5/05, *det s.k. Joustramålet*, som har ett visst intresse för ovanstående frågeställning, funnit att endast den som köpt alkohol för eget bruk och själv transporterat alkoholen till ett annat land kan slippa att betala punktskatten i destinationslandet.

Bakgrund m.m.

Under våren 2006 antog riksdagen en ny nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador (prop. 2005/06:30, bet. 2005/06:SoU12, rskr. 2005/06:157). Syftet med handlingsplanen är att ange inriktningen för hur en förstärkning av samhällets insatser under åren 2006–2010 ska genomföras, samt för hur insatserna ska följas upp. Enligt handlingsplanen är det övergripande målet för Sveriges alkoholpolitik att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Målet ska nås genom insatser för att minska den totala alkoholkonsumtionen och genom åtgärder mot skadligt dryckesbeteende, med hänsyn tagen till skillnader i livsvillkor och behov mellan flickor och kvinnor, pojkar och män.

Särskilt prioriterade delmål ska vara att

- åstadkomma en alkoholfri uppväxt,
- skjuta upp alkoholdebuten,
- minska berusningsdrickandet,
- åstadkomma fler alkoholfria miljöer,
- bekämpa den illegala alkoholhanteringen,
- ingen alkohol ska förekomma i trafiken, i arbetslivet eller under graviditeten.

Av handlingsplanen framgår vidare följande.

Fortsatta insatser behövs för att bryta den negativa utvecklingen på alkoholorrådet. Insatser krävs bl.a. när det gäller att stärka det förebyggande arbetet, samarbetet och den politiska prioriteringen av det förebyggande arbetet på lokal och regional nivå. Vidare krävs insatser för att utveckla preventionsmetoder för barn, ungdom och unga vuxna och andra riskgrupper, exempelvis barn till föräldrar med missbruksproblem och riskgrupper inom hälso- och sjukvården samt inom företagshälsovården. Även metoder för att utveckla vården behöver utarbetas.

Vidare krävs förstärkta insatser för att begränsa tillgängligheten och effektivisera insatserna för tillsyn och ansvarsfull alkoholservering, främja punktnytkerhet, kunskapsutveckling, kompetens- och metodutveckling, för att följa alkoholutvecklingen och samhällets insatser samt för att öka det internationella samarbetet. Slutligen krävs insatser för informations- och opinionsskapande arbete.

Motionsyrkanden rörande alkoholpolitikens inriktning behandlades senast av utskottet i betänkande 2005/06:SoU12 *Nationell alkoholhandlingsplan*. Utskottet välkomnade i sin bedömning (s. 21 f.) att alkoholpolitiken nu fått en tydlig koppling till folkhälsan. Aktuella motioner avstyrktes bl.a. med hänvisning till att utskottet vidhöll sin tidigare inställning till alkohol-

politikens olika delar. Till betänkandet fogades i denna del reservationer från vart och ett av partierna m, v, c, mp och dessutom vad gäller den internationella alkoholpolitikens inriktning från c.

Dessförinnan behandlades motionsyrkanden rörande alkoholpolitikens inriktning av utskottet i det av riksdagen godkända betänkandet *2004/05:SoU9 Alkoholpolitik*. I sin bedömning anförde utskottet bl.a. följande (s. 14 f. res. m respektive c).

Sverige bedriver sedan lång tid tillbaka en restriktiv alkoholpolitik för att begränsa alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Utskottet vill betona vikten av att Sverige även fortsättningsvis behåller målsättningen att begränsa alkoholens skadeverkningar och verkar för att minska den totala alkoholkonsumtionen.

Utskottet står fast vid att det svenska EU-medlemskapet har förändrat det som tidigare utgjorde viktiga delar av alkoholpolitiken. Anpassningen till EU:s införselregler har inneburit att de tidigare införselkvoterna har ersatts av i princip obegränsad införsel för personligt bruk, varvid tullens bedömning vägleds av s.k. indikativa nivåer, som i sig representerar mycket stora kvantiteter alkohol. Möjligheten att använda det s.k. prisinstrumentet för att begränsa konsumtionen av alkohol har försvagats. Dessa förändringar har medfört ökad gränshandel med alkohol liksom ökad illegal handel och försäljning av alkohol. Samtidigt har totalkonsumtionen ökat. Det finns därför, enligt utskottet, anledning att hysa oro för att alkoholskadorna kan komma att bli fler. Utskottet anser att de negativa effekterna av anpassningen till EU:s regelsystem måste motverkas. Det måste ske genom ett mer intensivt och ännu kraftfullare arbete än hittills. Aktiva informationsinsatser och opinionsbildande åtgärder är härvid nödvändiga.

Det övergripande målet för den svenska alkoholpolitiken ligger fast. Målet bör nås genom åtgärder mot skadligt dryckesbeteende och genom att sänka den totala alkoholkonsumtionen. Möjligheterna att begränsa alkoholens tillgänglighet genom nationella åtgärder har som ovan anförts minskat de senaste åren, och en förstärkning måste enligt utskottet ske av såväl lokala som internationella insatser för att minska alkoholskadorna.

Det internationella arbetet på alkoholområdet bör förstärkas. Det nordiska samarbetet bör utvecklas ytterligare och utskottet hälsar med tillfredsställelse att de nordiska staterna nu har enats om en gemensam strategi gentemot EU rörande alkoholpolitiken. Särskilt viktigt är emellertid utarbetandet av en EU-strategi för att utforma en effektiv, ansvarsfull och social alkoholpolitik som gagnar folkhälsan inom unionen. Utskottet anser det viktigt att denna politik på EU-nivå även innefattar åtgärder för att minska efterfrågan, exempelvis genom pris- och skatteinstrument. Utskottet erinrar om de initiativ som togs av Sverige under det svenska ordförandeskapet. Folkhälsopolitikens ställning måste stärkas. Utskottet utgår från att regeringen gör stora ansträngningar i den riktningen.

Utskottet ser positivt på att det lokala ansvaret i det alkoholförebyggande arbetet har ökat och förstärkts. Förstärkta åtgärder behövs när det gäller särskilda stödinsatser för riskgrupper och individer med riskbeteende, vård- och behandlingsinsatser samt opinionsbildning och information, begränsning av tillgången på och marknadsföringen av alkoholdrycker, kompetensutveckling, uppföljning av konsumtions- och skadeutvecklingen samt alkoholforskningen.

Statsrådet Maria Larsson har i en *interpellationsdebatt* den 21 december 2006 om EU och alkoholen (interpellation 2006/07:150 av Egon Frid [v]) anfört bl.a. följande.

Låt mig börja med att konstatera att riksdagens intresse och engagemang för de alkoholpolitiska frågorna nationellt och inom EU är mycket stort just nu. Det är glädjande, för om vi ska lyckas med att flytta fram de alkoholpolitiska positionerna och folkhälsoperspektivet inom EU och internationellt så krävs engagemang, vilja och inte minst ett strategiskt nytänkande från alla parter.

Så sent som i förra veckan – förrförra, tror jag till och med – redogjorde jag i en interpellationsdebatt för regeringens syn på alkohol och folkhälsa och på den nyligen antagna EU-strategin för att minska de alkoholrelaterade skadorna. Jag betonade då att jag ser alkohol som en ödesfråga för folkhälsan och att det är angeläget att minska alkoholkonsumtionen för att förbättra folkhälsan och minska de sociala problemen. Jag underströk också att regeringen välkomnar strategin som ett viktigt steg mot en mer balanserad och hälsoinriktad alkoholpolitik inom EU.

Åtgärder behövs inom många politikområden. Det gäller till exempel konsumentskydd, transport, reklam och marknadsföring, skattefrågor och andra gränsöverskridande frågor.

För att nå framgång även inom andra områden än hälsosektorn krävs en gemensam plattform för dialog och erfarenhetsutbyte under balanserade och strukturerade former. Därför välkomnar regeringen också kommissionens förslag att inrätta ett forum för alkohol och hälsa för att stödja medlemsstaterna i arbetet med att genomföra strategin.

Jag vet att förslaget har mött kritik för att även representanter för alkoholindustrin kommer att bjudas in. En del medlemsstater och frivilligorganisationer är oroliga för att industrin därigenom kan få för stort inflytande. Jag respekterar dessa farhågor, men jag tror att betydelsen av dialog överväger riskerna. Jag ska dock göra mitt bästa för att sammansättningen av och arbetet i detta forum, liksom i andra relevanta EU-organ, främst ska syfta till att stärka folkhälsoperspektivet på alkoholfrågan, både inom unionen och i medlemsstaterna. För detta synsätt finns ett starkt stöd i de rådsslutsatser som antogs av ett enigt ministerråd den 30 november i år.

När det gäller totalkonsumtionsmodellen delar jag uppfattningen att en ökad totalkonsumtion innebär ett ökat hot mot folkhälsan. Detta perspektiv måste på sikt inlemmas i strategin och få ökad tyngd i EU-samarbetet. Jag tror emellertid inte att det är möjligt eller ens strategiskt klokt att nu försöka göra totalkonsumtionsmodellen till utgångspunkt för allt alkoholarbete i EU. Därtill är skillnaderna mellan länderna i uppfattning om vad som är att betrakta som skadlig alkoholkonsumtion för närvarande alltför stora.

Om vi ska kunna bygga upp ett framgångsrikt alkoholpolitiskt samarbete inom EU krävs respekt länderna emellan för varandras olika alkoholpolitiska ställningstaganden. Men genom att skapa starka allianser med likasinnade länder – det finns flera – kan vi på sikt flytta fram positionerna och få gehör för uppfattningen att en hög alkoholkonsumtion generellt skadar folkhälsan.

Enligt min uppfattning finns ingen risk för att strategin kan komma att urholka den svenska alkoholpolitiken. Den kommer snarare att öka möjligheten att sprida förståelse för våra särskilda förutsättningar och problem, till exempel med den illegala alkoholhandlingen. Därmed ökar också möjligheten att finna gemensamma lösningar.

Alkoholpolitiken är en nationell kompetens. Strategin syftar inte heller till att ersätta nationella alkoholpolitiska åtgärder med åtgärder på EU-nivå. Däremot finns det utrymme inom ramen för strategin att verka för förbättrade insatser både nationellt och på EU-nivå, framför allt inom vissa prioriterade områden.

Kommissionen ska regelbundet återkoppla till ministerrådet med rapporter om hur arbetet utvecklas och de resultat som görs. Den första rapporten kommer år 2008. Om resultatet uteblir måste skarpare åtgärder vidtas. Vi har inte råd att vänta. Därför är det viktigt att arbetet med att genomföra strategin följs och utvärderas, både i alla medlemsstater och på EU-nivå.

Av *regleringsbrevet för 2007 för Statens folkhälsoinstitut (FHI)* framgår att institutet får ett fortsatt huvudansvar för att följa upp målen i alkoholhandlingsplanen i enlighet med den uppföljningsplan som institutet har presenterat. FHI ska även följa upp målen i narkotikahandlingsplanen. I uppdraget ingår att utveckla mätbara indikatorer för att följa handlingsplanernas mål, inklusive delmålen. En samlad uppföljning ska ske i samverkan med andra berörda myndigheter. En utvärdering av handlingsplanerna ska presenteras för regeringen (Socialdepartementet) senast den 1 januari 2010. Av *regleringsbrevet* framgår vidare att FHI sedan tidigare har i uppdrag att utarbeta ett enhetligt system för uppföljning och utvärdering av lokala och regionala insatser inom ramen för alkohol- och narkotikahandlingsplanernas genomförande, i syfte att öka kunskapen om effektiva preventionsmetoder och om genomförandet av sådana metoder. Redovisning ska ske till Socialdepartementet senast den 31 december 2007.

I november 2005 lanserade *Alkoholkommittén* en ny webbplats för alkoholinformation riktad till unga vuxna 18–25 år – www.festmetoden.se. Målsättningen med webbplatsen är att påverka unga vuxna att dricka mindre alkohol när de festar och därmed minska själva berusningsdrickandet. På webbplatsen och på en separat dvd lämnas information om alkoholens effekter på kroppen. Alkoholkommittén har genomfört en utvärdering av Festmetoden och Utrednings- och statistikkontoret (USK) vid Stockholms stad har sammanställt resultaten i en rapport. Resultaten visar att 81 % av målgruppen hade hört talas om Festmetoden.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) samt *Socialstyrelsen* (Patientregistret, Epidemiologiskt centrum) redovisar kontinuerligt uppgifter över alkoholrelaterad sjuklighet som krävt sjukhusvård samt alkoholrelaterad dödlighet. Av denna statistik framgår att alkoholism under senare år (1997–2004) minskat som orsak till slutenvård bland män och yngre kvinnor. När det gäller alkoholrelaterad sjuklighet bland kvinnor 45 år och äldre kan dock en ökning utläsas. De största sjukdomsgrupperna

utgörs här av alkoholism och leverskador. Av dödlighetsstatistiken framgår vidare att dödligheten med alkoholdiagnos halverats bland män och kvinnor 49 år och yngre medan den ökat i gruppen 70 år och äldre.

Utskottet behandlade senast motioner rörande olika alkoholförebyggande åtgärder i *betänkande 2005/06:SoU12*. När det gällde ålderskontrollen vid försäljning av folköl erinrade utskottet om det tillkännagivande som givits våren 2005, innebärande att regeringen snarast skulle återkomma med förslag till åtgärder för att få till stånd en bättre fungerande ålderskontroll. Enligt utskottets mening förelåg det ett behov av ett skyndsamt agerande, och utskottet utgick från att regeringen skulle återkomma i frågan inom kort (res. kd respektive v).

Skatteutskottet har nyligen i *yttrande 2006/07:SkU1y Skattefrågor i budgetpropositionen* till finansutskottet, med anledning av ett motionsyrkande om tilläggsskatt på alkoholisk, anfört att det vidhåller sin tidigare inställning att det bör införas en skatt på alkoholhaltiga blanddrycker och vissa andra alkoholdrycker som främst vänder sig till ungdomar. I yttrandet anfördes även att regeringen avsåg att återkomma till riksdagen i frågan och att motionsyrkandet därför fick anses tillgodosett. Motionen avstyrktes av finansutskottet i det av riksdagen godkända betänkandet 2006/07:FiU1.

Från *Socialdepartementet* har inhämtats att ett antal länder inom EU, bl.a. Frankrike och Finland, har infört varningstexter på alkoholförpackningar. Frankrike har infört varningstexter som gäller gravida. Finland har texter som rör graviditet och trafik. Enligt uppgift har Europeiska kommissionen uttalat att om fler länder inför texter kan det bli aktuellt att överväga ett förslag om gemensam märkning.

I *budgetpropositionen 2006/07:1, volym 6, utgiftsområde 9* (s. 73) skriver regeringen att Systembolaget spelar en viktig roll i den restriktiva alkoholpolitiken. En central uppgift för Systembolaget kommer vidare att vara att uppfylla EU:s krav på objektiv behandling av produkter och leverantörer.

I *betänkande 2005/06:SoU12* (s. 48 f.) behandlades senast ett motionsyrkande om att detaljhandelsmonopolet bör upphävas och att gårdsförsäljning eller motsvarande av bl.a. vin bör tillåtas. Motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till att detaljhandelsmonopolet är ett av de viktigaste inslagen i den svenska alkoholpolitiken och att det därför inte bör upphävas eller uppluckras (res. m respektive c vad gäller detaljhandelsmonopolet och m+c vad gäller gårdsförsäljning m.m.).

I samma betänkande behandlade utskottet motionsyrkanden rörande distanshandel med alkoholdrycker. Utskottet anförde att det stödde den svenska regeringens ståndpunkt att distansförsäljning till svenska konsumenter inte bör tillåtas. Enligt utskottets uppfattning skulle ett tillåtande av distansförsäljning leda till en uppluckring av detaljhandelsmonopolet som kunde antas få starka negativa återverkningar på folkhälsan. En motion som före-

språkade distansförsäljning avstyrktes och två motionsyrkanden, varav ett likalydande med So461 (s), som var negativa till distansförsäljning ansågs tillgodosedda (res. m respektive v).

Motionsyrkanden rörande alkohollagens serveringsbestämmelser behandlades senast av utskottet i *betänkande 2005/06:SoU12* (s. 38 f.). Utskottet avstyrkte därvid bl.a. motioner som efterfrågade undantag från alkohollagens regler i vissa situationer, t.ex. i fråga om att Gotlandsdricka ska få serveras under Medeltidsveckan utan att alla alkohollagens regler ska behöva uppfyllas (res. m).

Arbetsmarknadsutskottet behandlade i det av riksdagen godkända *betänkandet 2005/06:AU6 Diskrimineringsfrågor och vissa frågor om jämställdhet* ett motionsyrkande i huvudsak likalydande med So214 (s). Utskottet avstyrkte motionen och pekade på att Utredningen om en stärkt och tydligare tillsyn inom socialtjänsten (S 2004:12) den 1 september 2005 fått tilläggsdirektiv (dir. 2005:93) omfattande bl.a. att lämna förslag till hur diskriminering på serveringsställen ska förhindras eller försvåras genom ändringar i alkohollagen (1994:1738).

Utredaren har i juni 2006 lämnat delbetänkandet *Ansvarsfull servering fri från diskriminering (SOU 2006:56)*. I betänkandet föreslås ett flertal åtgärder i linje med vad som efterfrågas i motion So214 (s). Betänkandet har helt nyligen remissbehandlats och kommer därefter att beredas inom Regeringskansliet.

I *betänkande 2004/05:SoU9 Alkoholpolitik* behandlade utskottet ett motionsyrkande likalydande med So304 (mp). Utskottet anförde i sin bedömning att det som regel inte torde vara något som hindrar att Skatteverket på eget initiativ underrättar vederbörande tillståndsmyndighet om en tillståndshavare brister i sina skyldigheter att erlägga skatter eller socialavgifter. Enligt utskottet fanns det inte tillräckliga skäl att ställa sig bakom kravet i motionen om att ålägga Skatteverket en lagstadgad uppgiftsskyldighet. Motionen avstyrktes därför (ej res.). I samma betänkande avstyrkte utskottet även ett motionsyrkande om att sänka åldersgränsen för inköp på Systembolaget till 18 år (res. m).

Av *regleringsbrevet för Tullverket för budgetåret 2007* framgår att ett av målen under verksamhetsgrenen Brottsbekämpning är att ge hög prioritet åt förhindrande av storskalig eller frekvent illegal införsel av alkohol och tobak. Enligt målet ska Tullverket även bidra till att minska tillgången på illegalt införd alkohol och tobak i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Sverige bedriver sedan lång tid tillbaka en restriktiv alkoholpolitik för att begränsa alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Utskottet vill betona vikten av att Sverige även fortsättningsvis behåller målsättningen

att begränsa alkoholens skadeverkningar och verkar för att minska den totala alkoholkonsumtionen. Att minska alkoholkonsumtionen är angeläget, inte minst eftersom den ofta bidrar till våldsbrott och övergrepp. En minskad alkoholkonsumtion förbättrar vidare folkhälsan och minskar många sociala problem. Sverige bör också arbeta för en mer restriktiv syn på alkohol inom EU.

Utskottet välkomnar att det inom EU nu antagits en alkoholstrategi för att minska de alkoholrelaterade skadorna. Strategin har fem prioriterade områden: skydda ungdomar, barn och foster, minska skador och dödsfall till följd av alkoholrelaterade trafikolyckor, förebygga alkoholrelaterade skador bland vuxna och minska negativa effekter på arbetsplatser, informera, utbilda och höja medvetenheten om effekterna av skadlig alkoholkonsumtion och lämpliga konsumtionsmönster samt utveckla, stödja och upprätthålla gemensamma former för uppgifter om alkoholkonsumtion. Att kommissionen föreslår att ett forum för alkohol och hälsa inrättas för att stödja medlemsstaterna i genomförandet av strategin är också värdefullt. Sverige bör inom detta forum verka för att stärka folkhälsoperspektivet på alkoholfrågan. På sikt bör Sverige även verka för att totalkonsumtionsmodellen får ökad tyngd i EU-samarbetet. Förutom vad som föreslås i strategin behövs det åtgärder inom många politikområden. Det gäller t.ex. konsumentskydd, marknadsföring, skattefrågor och andra frågor som rör den inre marknaden.

Genom att skapa starka allianser med likasinnade länder kan Sverige på sikt flytta fram positionerna och få gehör för uppfattningen att en hög alkoholkonsumtion generellt skadar folkhälsan. I detta sammanhang bör lyftas fram att Sverige sedan 2004 har en överenskommelse med de övriga nordiska länderna om att tillsammans verka för en generell höjning av alkoholskatterna inom EU och en halvering av de s.k. indikativa nivåerna och att dessa bör anses som maximigräns för privat införsel.

Den alltsedan Sveriges EU-inträde i mitten av 1990-talet stigande alkoholkonsumtionen avbröts 2005 då en minskning registrerades. Utskottet anser detta trendbrott positivt och noterar med tillfredsställelse att aktuell statistik från Sorad (Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet) visar att alkoholkonsumtionen i Sverige fortsatte att sjunka även under 2006. Enligt denna statistik för perioden januari t.o.m. september 2006 sjönk totalkonsumtionen med 3 % i jämförelse med motsvarande period år 2005. Vidare ökade Systembolaget sin försäljning med 6 % samtidigt som resandeförseln minskade med 20 %.

Enligt den nationella handlingsplanen för att förebygga alkoholskador är ett av de särskilt prioriterade delmålen att åstadkomma en alkoholfri uppväxt. Utskottet noterar att även alkoholstrategin inom EU prioriterar skyddet av bl.a. ungdomar och barn.

Utskottet anser det även väsentligt att arbetet med att genomföra den nationella handlingsplanen fortsätter med oförminskad kraft och ser därför positivt på att Statens folkhälsoinstitut har ett fortsatt huvudansvar att följa

upp målen i denna. Utskottet vill även i linje med vad som anförs i handlingsplanen framhålla vikten av att stärka det förebyggande arbetet, samarbetet och den politiska prioriteringen av det förebyggande arbetet på lokal och regional nivå.

Vad som anförs i motionerna So203 (s) yrkande 1, So270 (kd), So376 (v) yrkandena 1 och 5, So378 (kd) yrkande 3, So411 (v), So416 (v) yrkandena 1 och 2, So459 (fp) yrkande 2, So461 (s) yrkande 2, So464 (mp) yrkande 44 och So487 (s) ligger i linje med den politik som förs och kommer att föras såväl nationellt som internationellt på alkoholområdet. Motionerna som får anses åtminstone delvis tillgodosedda med det anförda avstyrks.

En alkoholfri uppväxt är ett av alkoholpolitikens prioriterade delmål. När det gäller det alkoholförebyggande arbetet anser utskottet att detta bör vara målgruppsinriktat och innehålla särskilda stödsatser för riskgrupper och individer med riskbeteende. Arbetet kan även drivas i form av kampanjer. Enligt utskottets mening är barn och ungdomar en av de viktigaste målgrupperna i det förebyggande arbetet. När det gäller denna grupp är information en bland flera åtgärder som kan vara verkningsfull. Att det alkoholförebyggande arbetet inriktas på kvinnor, och då även äldre kvinnor, är viktigt då den alkoholrelaterade sjukligheten har ökat bland äldre kvinnor. Att gravida kvinnor ges information om riskerna med alkoholkonsumtion är självklart angeläget. Motionerna Sk245 (m) yrkande 2, So266 (kd) yrkande 2, So278 (s) yrkandena 1 och 2, So328 (s), So376 (v) yrkande 7, So378 (kd) yrkande 2 och So459 (fp) yrkandena 5 och 6 som får anses åtminstone delvis tillgodosedda med det anförda avstyrks.

Folköl är ett av de vanligaste berusningsmedlen för mycket unga människor. Utskottet anser därför att det är utomordentligt angeläget att åldersgränserna vid försäljning av folköl efterlevs. Vid riksdagsbehandlingen av alkoholmotioner för två år sedan gav ett enigt utskott regeringen till känna att den snarast skulle återkomma till riksdagen med förslag i frågan om hur man kan få till stånd en bättre fungerande ålderskontroll. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2004/05:188). Vid fjolårets behandling av alkoholmotioner erinrade utskottet om tillkännagivandet och uttalade bl.a. att det förelåg ett behov av ett skyndsamt agerande. Utskottet utgår från att regeringen nu efterkommer tillkännagivandet och kommer med ett förslag inom kort. Motionerna So211 (mp), So242 (s) och So376 (v) yrkande 2 som får anses åtminstone delvis tillgodosedda med det anförda avstyrks.

När det gäller alkoholisk gör socialutskottet ingen annan bedömning än den skatte- och finansutskottet gör. Eftersom beredning pågår i Regeringskansliet bör riksdagen inte ta något initiativ. Motion So443 (kd) avstyrks.

Utskottet har tidigare uttalat att det ser positivt på varningstexter på alkoholförpackningar men att dessa kan utgöra handelshinder enligt den gemenskapsrättsliga lagstiftningen. Utskottet ser alltså positivt på införande av varningstexter och noterar att ett antal länder inom EU nu infört sådana. För att frågan om varningstexter på alkoholförpackningar ska föras framåt

inom EU är det enligt utskottets mening viktigt att regeringen aktivt arbetar med frågan framöver. Utskottet utgår från att regeringen initierar ett sådant arbete. Motion So327 (s) bedöms åtminstone delvis tillgodosedd med det anförda.

Utskottet ser också positivt på forskning kring kvinnors missbruk men vill samtidigt erinra om när det gäller motionsyrkanden med krav på forskning inom olika fält att statsmakterna vad gäller resurserna till grundforskning endast fattar övergripande beslut om fördelningen av de statliga forskningsmedlen. Den närmare fördelningen av de statliga forskningsresurserna ankommer på forskningsfinansierande myndigheter, som t.ex. Vetenskapsrådet eller Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, och på universitet och högskolor, vilka har att fatta beslut utifrån vetenskapliga kvalitetsbedömningar, se *betänkande 2003/04:UbU1* (s. 106). Motion So378 (kd) yrkande 1 avstyrks därför.

Utskottet anser att detaljhandelsmonopolet är ett av de viktigaste inslagen i den svenska alkoholpolitiken och att det därför inte bör upphävas utan i stället försvaras. Motion So280 (m) avstyrks.

Utskottet anser inte att det nödvändigtvis måste finnas en motsättning mellan att skapa en god dryckeskultur och att inte verka för en ökad försäljning av alkoholdrycker, som är ett av Systembolagets uppdrag. Något tillkännagivande med anledning av vad som anförs i motion So376 (v) yrkande 6 är därför inte motiverat. Motionen avstyrks.

Utskottet stöder den svenska regeringens ståndpunkt att distansförsäljning till svenska konsumenter inte bör tillåtas. Motion So461 (s) yrkande 1 får anses i huvudsak tillgodosedd med det anförda.

De frågeställningar som aktualiseras i motion So214 (s) har berörts i utredningsbetänkandet Ansvarsfull servering fri från diskriminering (SOU 2006:56). Betänkandet har remissbehandlats och kommer att beredas inom Regeringskansliet. Riksdagen bör därför inte ta något initiativ. Motionen avstyrks.

I ett stort antal motioner framförs synpunkter som aktualiserar ändringar i eller en översyn av alkohollagen (1994:1738). Liknande motionsyrkanden har väckts under senare år. Yrkanden av denna innebörd framförs i motionerna So220 (m), So258 (m), So266 (kd) yrkande 3, So281 (m), So283 (c), So304 (mp), So313 (m), So321 (m), So351 (m), So367 (m), So406 (m), So412 (s), So421 (m), So422 (m) och So423 (m). Utskottet har erfarenhet att regeringen avser att göra en översyn av alkohollagen. Utskottet utgår ifrån att regeringen i detta sammanhang, med beaktande av att den restriktiva alkoholpolitiken ligger fast, överväger bl.a. vad som tagits upp i olika motioner. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att något initiativ från riksdagens sida bör tas med anledning av motionerna. Dessa avstyrks.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Alkoholpolitikens inriktning, punkt 1 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:So376 yrkande 5, 2006/07:So411, 2006/07:So416 yrkande 2 och 2006/07:So464 yrkande 44 och avslår motionerna 2006/07:So203 yrkande 1, 2006/07:So270, 2006/07:So376 yrkande 1, 2006/07:So378 yrkande 3, 2006/07:So416 yrkande 1, 2006/07:So459 yrkande 2, 2006/07:So461 yrkande 2 och 2006/07:So487.

Ställningstagande

I stora drag instämmer jag med majoriteten vad gäller alkoholpolitikens inriktning men jag vill särskilt markera följande.

Jag anser att Sverige inom EU bör göra gemensam sak med andra länder som delar Sveriges syn på alkoholpolitiken i syfte att få en alkoholpolitik i EU som är mer inriktad på folkhälsa och mindre på näringspolitik. Vidare vill jag peka på att EG-domstolen i ett avgörande (EG-domstolens dom den 13 juli 2004, mål C-262/02, ”Loi Evin”) har slagit fast att det är upp till varje medlemsstat i EU att avgöra i hur stor grad man vill skydda sitt folks hälsa och på vilket sätt detta ska göras så länge som proportionalitetsprincipen iakttas. Mot bakgrund av detta avgörande anser jag att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att förbjuda alkoholreklam. Regeringen bör även driva frågan om totalt förbud för alkoholreklam inom EU. Avslutningsvis anser jag att det bör utredas hur kommunerna i socialtjänstlagen (2001:453) kan åläggas att tillhandahålla öppna alkoholrådgivningar, motsvarande vad som i dag gäller för familjerådgivning. Eftersom förutsättningarna skiftar och regionala skillnader finns mellan kommunerna kan det vara fullt möjligt att mindre kommuner satsar på en gemensam mottagning. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Alkoholpolitikens inriktning, punkt 1 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:So411 och 2006/07:So464 yrkande 44 och avslår motionerna 2006/07:So203 yrkande 1, 2006/07:So270, 2006/07:So376 yrkandena 1 och 5, 2006/07:So378 yrkande 3, 2006/07:So416 yrkandena 1 och 2, 2006/07:So459 yrkande 2, 2006/07:So461 yrkande 2 och 2006/07:So487.

Ställningstagande

I stora drag instämmer jag med majoriteten vad gäller alkoholpolitikens inriktning men jag vill särskilt markera följande.

EG-domstolen har i ett avgörande (EG-domstolens dom den 13 juli 2004, mål C-262/02, ”Loi Evin”) slagit fast att det är upp till varje medlemsstat i EU att avgöra i hur stor grad man vill skydda sitt folks hälsa och på vilket sätt detta ska göras så länge som proportionalitetsprincipen iakttas. Mot bakgrund av detta avgörande anser jag att regeringen bör tillsätta en utredning som ser över möjligheten att förbjuda alkoholreklam. Regeringen bör även driva frågan om totalt förbud för alkoholreklam inom EU. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

3. Informationsinsatser m.m., punkt 2 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:So376 yrkande 7 och avslår motionerna 2006/07:Sk245 yrkande 2, 2006/07:So266 yrkande 2, 2006/07:So278 yrkandena 1 och 2, 2006/07:So328, 2006/07:So378 yrkande 2 och 2006/07:So459 yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Jag anser att det behövs kraftfulla insatser för att informera om totalkonsumtionsmodellen och om varför det är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv att alla minskar sin totala konsumtion av alkohol. Jag anser att regeringen bör samla t.ex. Statens folkhälsoinstitut, Socialstyrelsen, Systembolaget

och nykterhetsorganisationer för ett rådslag i syfte att genomföra en nationell kampanj för minskad totalkonsumtion. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Ålderskontrollen vid försäljning av folköl, punkt 3 (v)
av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:So376 yrkande 2 och avslår motionerna 2006/07:So211 och 2006/07:So242.

Ställningstagande

Jag anser att man, eftersom man inte lyckas få ålderskontrollen vid försäljning av folköl att fungera, måste överväga andra åtgärder. Till dess att handeln kan presentera en trovärdig lösning för hur ålderskontrollen vid försäljning av folköl ska kunna garanteras anser jag att folkölet bör föras över till Systembolaget. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Ålderskontrollen vid försäljning av folköl, punkt 3 (mp)
av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:So211 och avslår motionerna 2006/07:So242 och 2006/07:So376 yrkande 2.

Ställningstagande

Kommunerna och polismyndigheten ansvarar för den omedelbara tillsynen av alkoholservice och detaljhandel med öl (folköl), bl.a. kontroll av att försäljning inte sker till minderåriga. Dock är det bara polisen som har rätt att kräva legitimation om en köpare ser misstänkt ung ut. Att så är fallet gör att kommunens alkoholinspektörer har svårt att bedriva ett bra tillsynsarbete om de inte har polisen med sig. Jag anser därför att även kommunala alkoholinspektörer bör ges rätt att kontrollera legitimation. Denna möjlighet bör utredas snarast. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Systembolagets uppdrag, punkt 8 (v)

av Elina Linna (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:So376 yrkande 6.

Ställningstagande

Jag anser att det ger fel signaler när Systembolaget inte talar om att ”spola kröken” utan om att skapa en god alkoholkultur. Systembolaget ska självfallet fortsätta att hålla en god kvalitet och service; dess huvudsakliga uppgift är dock det alkoholpolitiska uppdraget som i första hand handlar om att minska totalkonsumtionen. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. Översyn av alkohollagen, punkt 11 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:So304 och avslår motionerna 2006/07:So220, 2006/07:So258 yrkandena 1 och 2, 2006/07:So266 yrkande 3, 2006/07:So281, 2006/07:So283, 2006/07:So313, 2006/07:So321, 2006/07:So351, 2006/07:So367, 2006/07:So406, 2006/07:So412, 2006/07:So421, 2006/07:So422 och 2006/07:So423.

Ställningstagande

Jag anser att 8 kap. 2 § alkohollagen bör ändras på så sätt att Skatteverket i likhet med Kronofogdemyndigheten bör vara skyldigt att underrätta vederbörande tillståndsmyndighet för det fall en tillståndshavare brister i sina skyldigheter att erlägga skatter eller socialavgifter. Kommunens alkoholtillsyn skulle vinna mycket på detta. Vad jag nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:Sk245 av Mats Sander m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om information och attitydförändrande åtgärder.

2006/07:So203 av Kerstin Engle (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ytterligare intensifiera Sveriges arbete inom EU för striktare och högre åldersgränser för alkoholinköp och konsumtion.

2006/07:So211 av Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kommunala alkoholinpektörers möjlighet att kontrollera legitimation.

2006/07:So214 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i alkohollagens bestämmelser så att det blir möjligt att kräva obligatorisk skyltning om medlemskap eller klädkod och kameraövervakning vid entréer samt utbildning av dörrvakter och krogägare.

2006/07:So220 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändringar som gör det möjligt att tillåta gårdsförsäljning av lokalt framställt vin.

2006/07:So242 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändringar i alkohollagen avseende folkölsförsäljningen.

2006/07:So258 av Mats Gerdau (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn och modernisering av lagstiftningen kring utskänkningstillstånd för alkoholhaltiga drycker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att anordna öl- och vinmässor.

2006/07:So266 av Mikael Oscarsson (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell samordning och strategi mot den ökande alkoholkonsumtionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hårdare straff och upptäcktsrisk.

2006/07:So270 av Kjell Eldensjö (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom EU ska driva kravet att kunna föra en restriktiv alkoholpolitik enligt traditionell svensk modell.

2006/07:So278 av Agneta Lundberg och Jasenko Omanovic (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ytterligare aktiva åtgärder sätts in för att medvetandegöra gravida kvinnor om alkoholens skadeverkningar för att minska antalet alkoholskadade barn.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Socialstyrelsen bör inhämta uppgifter om de gravida kvinnornas alkoholkonsumtion från mödravårdscentralerna.

2006/07:So280 av Peter Danielsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avveckla Systembolagets detaljhandelsmonopol.

2006/07:So281 av Rolf K Nilsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn som syftar till att möjliggöra gårdsförsäljning av lokalt framställt vin.

2006/07:So283 av Claes Västerteg och Jan Andersson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en utredning av möjligheterna till gårdsförsäljning av vin och öl.

2006/07:So304 av Helena Leander (mp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i alkohollagen i enlighet med vad som anförs i motionen.

2006/07:So313 av Gunnar Axén och Betty Malmberg (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder för att skapa rättvisa villkor för den svenska bryggerinäringen.

2006/07:So321 av Per Bill m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om gårdsförsäljning av egenproducerat vin.

2006/07:So327 av Ameer Sachet och Helena Frisk (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om varningstexter på alkoholdrycker.

2006/07:So328 av Helena Frisk och Ann-Kristine Johansson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upprätta en nationell strategi för att komma till rätta med barns och ungdomars attityd till alkohol och droger.

2006/07:So351 av Hans Wallmark m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fabriksförsäljning av lokalt producerade alkoholhaltiga produkter.

2006/07:So367 av Fredrik Schulte (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att sänka åldersgränsen för inköp av alkohol från nuvarande 20 år till myndighetsåldern 18 år.

2006/07:So376 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige behöver återupprätta en alkoholpolitik som utgår från totalkonsumtionsmodellen, där tillgänglighet och pris är de viktigaste instrumenten för minskad alkoholkonsumtion i stället för en ”bättre alkoholkultur”.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att folkölen bör föras över till Systembolaget till dess att handeln kan presentera en trovärdig lösning för hur ålderskontrollen vid försäljning av folköl ska kunna garanteras.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den nya regeringen bör göra gemensam sak med andra länder som delar Sveriges syn på alkoholpolitiken i syfte att få en alkoholpolitik i EU som är mer inriktad på folkhälsa och mindre på näringspolitik.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Systembolaget bör ha sitt alkoholpolitiska uppdrag som huvudsaklig uppgift.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör samla organisationer som t.ex. Statens folkhälsoinstitut, Socialstyrelsen, Systembolaget och nykterhetsorganisationer för ett rådslag i syfte att genomföra en nationell kampanj för minskad totalkonsumtion.

2006/07:So378 av Désirée Pethrus Engström och Rosita Runegrund (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning kring kvinnors missbruk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om information om alkoholens skadeverkningar på kvinnor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka inom EU för en fortsatt restriktiv lagstiftning vad gäller alkohol.

2006/07:So406 av Christian Holm och Lars Hjalmered (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att åldersgränsen för inköp av alkoholhaltiga drycker ska jämföras med myndighetsåldern.

2006/07:So411 av Egon Frid m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att lagstifta om förbud mot alkoholkampanjer.

2006/07:So412 av Krister Örnjäder (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en översyn av alkohollagen.

2006/07:So416 av Eva Olofsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Socialdepartementet och socialministern ska ta ansvaret för att genomföra alkohol- och narkotikahandlingsplanerna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av kommunal alkoholordningsplan.

2006/07:So421 av Per Bill m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gårdsförsäljning av egenproducerat öl.

2006/07:So422 av Per Bill m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gårdsförsäljning av egenproducerad starksprit.

2006/07:So423 av Per Bill m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om gårdsförsäljning av egenproducerad cider.

2006/07:So443 av Annelie Enochson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stoppa försäljning av ungdomsriktad sprit.

2006/07:So459 av Anita Brodén och Christer Winbäck (båda fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att aktivt söka internationella allianser för att gemensamt verka för att i EU minska alkoholkonsumtionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en riktad informationskampanj till ungdomar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett konsumtionsförbud av alkohol för ungdomar under 18 år.

2006/07:So461 av Agneta Lundberg och Jan Björkman (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om Internethandel med alkohol.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn och alkohol.

2006/07:So464 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör driva frågan om totalt förbud för alkoholreklam inom EU.

2006/07:So487 av Anders Ygeman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av alkoholfria miljöer och en aktiv kulturpolitik.